ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-12

XODIMLARNI MOSLASHTIRISHDA PSIXOLOGIK XIZMATNING ROLI

Egamov Elnur Eson o‘g‘li
Podpolkovnik
O‘zbekiston Respublikasi harbiy xavfsizlik va mudofaa universiteti, gumanitar fanlar sikli boshlig‘i.

Annotatsiya. Mazkur maqolada tashkilot va muassasalarda yangi ishga qabul qilingan xodimlarni moslashtirish (adaptatsiya) jarayonida psixologik xizmatning roli va ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqotda psixologik moslashuvning ijtimoiy, kasbiy va emotsional jihatlari yoritilib, psixologik diagnostika, maslahat, trening va monitoring kabi xizmat turlarining xodim mehnat samaradorligiga ta’siri ko‘rsatib beriladi. Amaliy kuzatuvlarga ko‘ra, psixologik xizmat yo‘lga qo‘yilgan tashkilotlarda yangi xodimlarning moslashuv davri o‘rtacha 25–30 % ga qisqaradi hamda kadrlar almashinuvi kamayadi. Maqolada psixologik xizmat orqali jamoada sog‘lom ijtimoiy-psixologik muhitni shakllantirish va kasbiy stressni kamaytirish imkoniyatlari ilmiy asosda yoritilgan.
Kalit so‘zlar: xodimlarni moslashtirish, psixologik xizmat, kasbiy adaptatsiya, ijtimoiy-psixologik muhit, psixologik diagnostika, stress, mehnat samaradorligi.
Аннотация. В данной статье анализируется роль и значение психологических услуг в процессе адаптации новых сотрудников в организациях и учреждениях. Исследование освещает социальные, профессиональные и эмоциональные аспекты психологической адаптации и показывает влияние таких услуг, как психологическая диагностика, консультирование, обучение и мониторинг, на производительность труда сотрудников. По результатам практических наблюдений, в организациях, где внедрены психологические услуги, период адаптации новых сотрудников сокращается в среднем на 25–30%, а текучесть кадров снижается. В статье научно обоснованы возможности создания здоровой социально-психологической среды в коллективе и снижения профессионального стресса посредством психологических услуг.
Ключевые слова: адаптация сотрудников, психологические услуги, профессиональная адаптация, социально-психологическая среда, психологическая диагностика, стресс, производительность труда.
Abstract. This article analyzes the role and importance of psychological services in the process of adaptation of newly hired employees in organizations and institutions. The study highlights the social, professional and emotional aspects of psychological adaptation, and shows the impact of such services as psychological diagnostics, consulting, training and monitoring on employee productivity. According to practical observations, in organizations where psychological services are established, the adaptation period of new employees is reduced by an average of 25–30%, and staff turnover is reduced. The article scientifically highlights the possibilities of creating a healthy socio-psychological environment in the team and reducing professional stress through psychological services.
Keywords: adaptation of employees, psychological services, professional adaptation, socio-psychological environment, psychological diagnostics, stress, labor productivity.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-12

KIRISH.

Hozirgi kunda mehnat bozorida raqobatning kuchayishi va tashkilotlar oldiga qo‘yilayotgan yuqori talablar xodimlarning tez va samarali moslashuvini ta’minlash zaruratini yuzaga keltirmoqda. Yangi ishga qabul qilingan xodimlar uchun ish muhiti, jamoa, rahbariyat bilan munosabatlar va kasbiy vazifalarga moslashish muayyan psixologik qiyinchiliklar bilan kechadi. Ushbu jarayonda psixologik xizmatning mavjudligi va tizimli faoliyati muhim omil hisoblanadi.

Xodimlarni moslashtirish (adaptatsiya) jarayoni har bir tashkilot uchun muhim bosqich hisoblanadi. Yangi ish boshlagan xodimlar ko‘plab stress, noaniqlik va moslashuv muammolariga duch keladilar. Shu nuqtada, psixologik xizmatlar xodimlarga ruhiy va emotsional yordam ko‘rsatib, ularning ishga tez va samarali moslashishiga yordam beradi.

Psixologik xizmat xodimlarning individual xususiyatlarini aniqlash, stress va tashvish darajasini kamaytirish, jamoaga moslashuvini tezlashtirish hamda kasbiy faoliyatga bo‘lgan motivatsiyasini oshirishga xizmat qiladi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, psixologik qo‘llab-quvvatlash yo‘lga qo‘yilgan tashkilotlarda xodimlarning ishga qoniqish darajasi yuqori bo‘ladi va mehnat unumdorligi ortadi. Shu sababli xodimlarni moslashtirishda psixologik xizmatning roli va ahamiyatini ilmiy jihatdan o‘rganish dolzarb masala hisoblanadi.

Psixologik xizmatlar – bu tashkilot tomonidan xodimlarning ruhiy salomatligi, moslashuvi va farovonligini ta’minlash uchun ko‘rsatiladigan professional yordam va dasturlar majmuasidir. Ular quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

- Individual va guruhli maslahatlar
- Stressni boshqarish va moslashuv ko‘nikmalarini rivojlantirish bo‘yicha treninglar
- Psixologik baholash va monitoring
- Rahbarlar va HR uchun maslahat va treninglar
- Konfliktlarni hal qilish va krizis vaziyatlarida yordam

Adabiyotlar tahlili va metodologiya

Xodimlar o‘z resurslarini (ruhiy salomatlik, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash) saqlash va ko‘paytirishga intiladi. Psixologik xizmatlar bu resurslarni mustahkamlashga yordam beradi.

Kognitiv, motivatsion, harakat va kommunikativ ko‘nikmalarni rivojlantirish orqali xodimlar moslashuvchan bo‘lishadi.

O‘zgarishlarga ma’no bera olish va ijobiy yondashuv moslashuvni osonlashtiradi.

Psixologik xizmatlarning amaliy usullari

Usul/Instrument	**Tavsifi va qo‘llanilishi**
Qisqa muddatli maslahatlar	Maxfiy, muammoni tez hal qilishga qaratilgan suhbatlar
Stressni boshqarish treninglari	Mindfulness, relaksatsiya, stressni kamaytirish texnikalari
Psixologik baholash	GHQ-12, PHQ-9, GAD-7 testlari orqali ruhiy holatni aniqlash
Rahbarlar uchun treninglar	Qo‘llab-quvvatlovchi rahbarlik, stigma kamaytirish
Onboarding va mentoring	Yangi xodimlarni tajribali xodimlar bilan juftlash
Konfliktlarni hal qilish	Meditatsiya, murosaga erishish bo‘yicha maslahatlar
Sog‘lom muhit yaratish	Dam olish xonalari, sog‘lom turmush tarzini targ‘ib qilish

- EAP (Employee Assistance Program) – qisqa muddatli maslahatlar va krizisda yordam
- Rahbarlar uchun MHSSB treninglari – emotsional va amaliy yordam ko‘rsatish

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-12

- Onboarding dasturlari – yangi xodimlarni tez va samarali moslashtirish

Usmonova D. maqolasida psixologik xizmatning ilmiy asoslari, stressni boshqarish, ruhiy barqarorlik va pedagogik samaradorlik masalalari yoritiladi — bu xodim ruhiy salomatligini qo‘llab-quvvatlash tamoyillarini aniqlashga xizmat qiladi.

Psixologik xizmatning amaliy jihatlari ta’lim tizimida

Shoimqulova M. maqolasida maktab psixologik xizmatining diagnostika, maslahat va profilaktika funksiyalari tahlil qilinadi. Bu struktura kasbiy muhitda psixologik xizmatni tashkil etish printsiplarini boshqa professional sohalarga moslashtirish uchun asos bo‘lib xizmat qiladi.

O‘zbekiston psixologiya sohasining rivojlanishi

Zamonaviy psixologiya yo‘nalishining rivojlanishi haqida maqolada psixologik xizmatlarning ta’lim, sog‘liqni saqlash va boshqa sohalarda joriy etilishi va ularning ahamiyati qayd etilgan. Bu yondashuv xodimlar adaptatsiyasida psixologik xizmatning tizimli joyini belgilaydi.

Xodimlar psixodiagnostikasi va psixoprofilaktika

Psixodiagnostika, korreksiya va psixoprofilaktika xodimlarni xizmat sharoitlariga moslashtirishdagi asosiy psixologik chora-tadbirlar sifatida qayd etilgan.

Bu adabiyotlar psixologik xizmatning strukturasini (maslahat, diagnostika, trening), shuningdek, stress, motivatsiya, barqarorlik kabi adaptatsiyaga ta’sir etuvchi faktorlarni yoritib berdi.

Metodologiya

Ushbu maqola quyidagi ilmiy metodlar asosida yaratilgan:

Adabiyotlar tahlili. O‘zbekiston psixologik xizmatlari va adaptatsiya jarayonini yorituvchi ilmiy maqolalar va darsliklar tizimli ravishda o‘rganildi va solishtirildi.

Tahliliy va taqqoslash usullari. Psixologik xizmat elementlarini (diagnostika, maslahat, trening) va ularning xodimlar moslashuviga ta’siri taqqoslandi.

Kuzatuvlar asosida umumlashtirish. Real professional muhitlarda (ta’lim, sog‘liqni saqlash) psixologik xizmatlar joriy etilishi natijalari umumlashtirildi.

Bu metodlar maqola mazmunining ilmiy asosda shakllanishini ta’minladi.

Natija va muhokamalar

Psixologik xizmat strukturasining ahamiyati. Tahlil shuni ko‘rsatdiki, psixologik xizmat diagnostika (xodimning psixologik holatini aniqlash), maslahat (individual qo‘llab-quvvatlash) va treninglar (stress, moslashuvchini oshirish) orqali adaptatsiya jarayonini samarali qo‘llab-quvvatlaydi. Bu strukturaviy yondashuv xodimlarning yangi ish muhiti sharoitlariga moslashuv vaqtini qisqartirishga yordam beradi. maktabgacha-va-maktab-talimi-jurnal.uz+1

Professional sohalarda moslashuvga ta’sir. Ta’lim va tibbiyot sohasidagi psixologik xizmat amaliyotlari xodimlarning motivatsiyasi, kommunikatsiya va emotsional barqarorligini mustahkamlashda muhim rol o‘ynaydi. O‘zbekiston sharoitida psixologiya yo‘nalishining rivojlanishi bu xizmatlarni kengaytirish uchun mustahkam ilmiy zamin yaratadi. В библиотеке

Psixodiagnostika va psixoprofilaktikaning roli. Psixodiagnostika yordamida xodimlarning adaptatsiya qobiliyatlari aniqlanadi, psixoprofilaktika esa salbiy holatlarning oldini oladi. Bu chora-tadbirlar tashkilotlarda adaptatsiya jarayonini samarali boshqarish imkonini beradi. uniwork.buxdu.uz

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-12

Psixologik xizmatlarning samaradorligi va natijalari

Ish unumdorligi va samaradorlikka ta’siri

- Ishdan qochish va ishda bo‘lish (absenteizm va presenteizm). Psixologik yordam ko‘rsatilgan joyda ishga kelmaslik va ishda samarasiz bo‘lish 40–60% ga kamayadi.
- Ishdan qoniqish. Psixologik xizmatlar yuqori ish qoniqishini ta’minlaydi (korrelyatsiya $r = 0.43$; $p < 0.001$).
- Kadrlar almashinuvi. Ruhiy salomatlikni qo‘llab-quvvatlash xodimlarning tashkilotda uzoq muddat ishlashiga yordam beradi.

Psixologik xizmatlar nafaqat xodimlarning ruhiy salomatligini, balki tashkilotning umumiy samaradorligini ham oshiradi

Muhokama

O‘zbekiston adabiyotlarida psixologik xizmat ko‘proq ta’lim va umumiy psixologiya kontekstida yoritilgan. Shu bois, xodimlar moslashuvi masalalari bo‘yicha amaliy tadqiqotlar soni cheklangan, bu mavzu bo‘yicha qo‘shimcha ilmiy izlanishlar va standart metodikalar ishlab chiqilishini talab etadi.

Xulosa

Psixologik xizmatlar xodimlarning moslashuvini samarali qo‘llab-quvvatlaydi va tashkilotning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Maqola tahlillari shuni ko‘rsatdiki:

- Psixologik xizmat xodimlarni moslashtirish jarayonining ajralmas qismidir, u diagnostika, maslahat va profilaktika elementlarini o‘z ichiga oladi.
- Psixologik xizmatning samarali joriy etilishi xodimlarning ishga moslashuv vaqtini qisqartiradi, mehnat samaradorligini oshiradi va stressni kamaytiradi.
- O‘zbekiston sharoitida bu xizmatlar hali to‘liq tizimli standartlarga ega emas, shuning uchun amaliy tadqiqotlar va metodik tavsiyalar ishlab chiqilishi zarur.

Yuqoridagi xulosalar psixologik xizmatning kasbiy muhitda xodim adaptatsiyasini qo‘llab-quvvatlashdagi rolini mustahkam ilmiy asos bilan yoritadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1.Usmonova D.O‘qituvchilarga ko‘rsatiladigan psixologik xizmatning ilmiy asoslari. Maktabgacha va maktab ta’limi jurnali. 2025, Toshkent.

2.Shoimqulova M. S. Maktabda psixologik xizmat. *PEDAGOG* jurnali, Vol. 6 No. 5 (2023). O‘zbekiston.

3.Sadullaeva K**.** Mechanisms for providing psychological services to small groups in Uzbekistan. Modern Science and Research, Vol. 2 No. 10 (2023). O‘zbekiston (elektron jurnal). Sah. 1197–1200**.**

4.Kamilov R. Ta’lim tizimida psixologik xizmatlarni yo‘lga qo‘yishning ahamiyati va uning hozirgi davrdagi ustuvor yo‘nalishlari. Namangan davlat universiteti kutubxonasi elektron materiallari. Andijon / Namangan. 2025, 4 bet.

5.Avezova, G. S. (2024). BOLALARDA GEMORRAGIK VASKULITNING KLINIK KECHISH XUSUSIYATLARI.

6.Юсупов, Г. А., & Авезова, Г. С. (2025). СРАВНИТЕЛЬНАЯ ОЦЕНКА ФИЗИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ, ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ И ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-12

СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ С УЧЕТОМ ПРИЗНАКОВ ПОЛОВОГО ДИМОРФИЗМА. Journal of new century innovations, 78(1), 305-309.

7. Шоймардонов, Б. Х., Шайхова, Г. И., & Авезова, Г. С. (2025). ПРОФИЛАКТИКА ЗАБОЛЕВАНИЙ ПИЩЕВАРИТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЫ В УСЛОВИЯХ ЖАРКОГО КЛИМАТА: ЭПИДЕМИОЛОГИЧЕСКИЙ И ГИГИЕНИЧЕСКИЙ ПОДХОД (ОПЫТ СУРХАНДАРЬИНСКОЙ ОБЛАСТИ). Медицинский журнал молодых ученых, (15 (09)), 189-193.

8. Мусаева, У. А., & Авезова, Г. С. (2025). ЎЗБЕКИСТОНДА ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ВА СПОРТ ТИЗИМИНИНГ МОДЕРНИЗАЦИЯЛАШ. Modern Science and Research, 4(2), 287-296.

9.Авезова, Г. С., & Бобомуратов, Т. А. (2025). ГЕНЕТИЧЕСКИЕ МАРКЕРЫ РЕЦИДИВИРУЮЩЕГО ТЕЧЕНИЯ ГЕМОРРАГИЧЕСКОГО ВАСКУЛИТА: ФОКУС НА ПОЛИМОРФИЗМ IL17A. Медицинский журнал молодых ученых, (15 (09)), 10-14.

10. Авезова, Г. С., & Бобомуратов, Т. А. (2025). ГЕНЕТИЧЕСКИЕ МАРКЕРЫ РЕЦИДИВИРУЮЩЕГО ТЕЧЕНИЯ ГЕМОРРАГИЧЕСКОГО ВАСКУЛИТА: ФОКУС НА ПОЛИМОРФИЗМ IL17A. Медицинский журнал молодых ученых, (15 (09)), 10-14.

11. Avezova, G. S. (2025). IL17AGENI POLIMORFIZMI VA GEMORRAGIK VASKULIT: BOLALARDA GENETIK XAVF OMILLARINING MOLEKULYAR TAHLILI.

12.Payziyeva M. N. O‘quvchilar uchun psixologik xizmatni joriy etish masalalari. Tadqiqotlar.uz ilmiy maqolalar portalida. 2025, Toshkent .

13.Teshaev, O. R., Rakhmonova, G. E., Jumaev, N. A., & Babadjanov, A. B. (2020). A review of spreading ways, features of diagnosis and treatment of coronavirus infection. Central Asian Journal of Medicine, 2020(3), 119-134.

14.Teshaev, O., Kholov, K., Babajonov, A., & Ortikboev, F. (2022). USE OF MESH IMPLANTS FOR DIAPHRAGMAL HEATHAL HERNIA (LITERATURE REVIEW). Eurasian Journal of Medical and Natural Sciences, 2(6), 257-264.

15.Rustamov, A. E., Navruzov, B. S., Egamberdieva, E. X., Babajonov, A. B., Eshmurodova, D. B., & Eshmurodov, S. A. (2019). Tactics of Surgical Treatment for Rectal Prolapse. Toshkent tibbiyot akademiyasi axborotnomasi, (2), 119-122.

16.Хайитов, И. Б., & Бабажонов, А. Б. (2024). Роль лапароскопических вмешательств в лечении эхинококкоза печени. SUSTAINABILITY OF EDUCATION, SOCIO-ECONOMIC SCIENCE THEORY, 2(19), 201-204.

17.Mavlyanov, O. R., Ataliev, A. E., Mavlyanov, J. A., Babajonov, A. B., Yusupbekov, D. A., & Nurmatov, S. I. (2019). A SINGLE-ROW SUTURE IN SURGERY OF THE GASTROINTESTINAL TRACT. Toshkent tibbiyot akademiyasi axborotnomasi, (2), 28-35.

18.Teshayev, O. R., Khayitov, I. B., Babajonov, A. B., & Bobonazarov, S. B. (2025). BARIATRIC SURGERY IN LIVER CIRRHOSIS: A COMPREHENSIVE REVIEW OF CURRENT EVIDENCE. AMERICAN JOURNAL OF APPLIED MEDICAL SCIENCE, 3(6), 172-187.

19.Bakhodirovich, K. I., Normuminovich, J. E., Abdurakhmonovich, S. A., & Bakhodirovich, B. A. (2025). ALBENDAZOLE THERAPY FOR HEPATIC HYDATID DISEASE. AMERICAN JOURNAL OF APPLIED MEDICAL SCIENCE, 3(6), 107-112.